

"Zeminde ve gökte gizli esmâ-i İlâhiyenin mânevî hazinelerinin keşşafı,.. " cümlesini açıklar mısınız?

Allah'ın her bir isminin kainat sahnesinde tecelli daireleri ve perdeleri vardır. Bu daire ve perdelerde bir isim hakim ve galiptir, diğer isimler ise bu ismin emrinde ve gölgesinde hizmet ve tecelli ederler. Bu dairede o isim bütün haşmetini ve manasını akıl sahiplerine göstermek istiyor. İşte bu ismin o daireyi kendi hüküm ve manası ile yaratıp şekillendirmesi ve ismin gereğine uygun nakışlar ve ihsanlar ile döşemesini Üstad Hazretleri hazine benzetmesi ile ifade ediyor. Zemin ve gök bu dairelerden iki dairedir.

Mesela, **sema** bir daire ve perdedir. Bu dairede ve perdede reis Allah'ın **Celal** ismidir. Dev galaksilerin sapan taşı gibi çevrilmesi ve zerrece yörüngesinden sapmaması, Allah'ın sonsuz azamet ve kibriyasını muhtevi olan Celal ismini kör olana bile gösterir. Bu sema dairesinde ve perdesinde diğer isimler Celal isminin komutasında ve gölgesinde tecelli eder. Lakin diğer isimler de bu tecellinin içinde görünür.

Sema dairesi ve perdesinde cemal sıfatının da tecellisi vardır, ama celal manasının gölgesinde kalmıştır. Ama dikkat ile bakıldığında sair isimler ile celal sıfatı iç içedir. Sema dairesi bir topraktır, içindeki hazine ise azamet ve kibriya manasıdır. İnsan akıl küreği ile bu iki hazineyi kazıp bulmalıdır. Bu hazineden de Allah'ın Celal ismine ve oradan da Allah'ın nihayetsiz haşmetli ve azametli Zat-ı Akdesine intikal etmelidir.

Yine bir **çiçeğe** nazar ettiğimiz zaman oradaki ince sanatlar ve güzel kokular ve estetik işlemler Allah'ın **Cemal** isminin manasını zahiren ve galiben gösterir. Bu çiçek dairesinde de Allah'ın Cemal ismi reistir, diğer isimler bu ismin komutasında ve gölgesinde işlerler. Çiçek dairesindeki hazine ise güzellik ve ihsan manası taşımaktadır. Güzellik ve ihsan ise Cemal ve Latif isimlerine işaret ediyorlar... Bu iki misalin dürbünü ile zemin ve semaya nazar edebiliriz.

İnsanın gözünde **Basar** ismi, kulağında **Sem** ismi, dilinde **Kelam** ismi, yüzünde **Musavvir** ismi, midesinde **Rezzak** ismi, aklında **Alim** ismi, hafızasında **Hafiz** ismi, azaların düzenli ve tertipli olmasında **Nazım** ismi gibi binlerce ismi insan mahiyetinde okumak mümkündür. Bu azalar hazinesinin arka cephesinde bu isimler işliyorlar ve bu isimlerin arka cephesinde de Zat-ı Akdes olan Allah vardır.